

Stacja Naukowa Polskiej Akademii Nauk w Wiedniu

Polska nauka nad Dunajem

BOGUSŁAW DYBAŚ
Stacja Naukowa PAN, Wiedeń
Polska Akademia Nauk
office@viennapan.org

**Centrum promocji polskiej nauki
w Austrii i całym regionie naddunajskim
jest wiedeńska Stacja Naukowa
Polskiej Akademii Nauk**

Dokładnie sto lat temu posesja przy Boerhaavegasse 25 w trzeciej dzielnicy Wiednia stała się ośrodkiem życia polskiego w stolicy Austro-Węgier. W 1908 roku Polskie Towarzystwo Szkoły Ludowej w Wiedniu nabyło kamienicę, która jako „Dom Polski” miała służyć wiedeńskiej Polonii. W 1917 roku Towarzystwo Szkoły Ludowej przekształcono w Fundację Dom Polski, której w okresie międzywojennym i po II wojnie światowej przewodniczył z urzędu polski ambasador. Ze względu na trudności materialne Fundacji w 1980 roku zapadła decyzja o jej rozwiązaniu i przekazaniu majątku Polskiej Akademii Nauk. Po przejściu posesji przez PAN postanowiono utworzyć tu kolejną stację zagraniczną. Jej działalność zainaugurowano w styczniu 1991 roku po przeprowadzeniu gruntownego remontu oficyny. W 1997 roku zakończono remont budynku głównego i Stacja Naukowa PAN rozpoczęła działalność w pełnym zakresie.

Promocja nauki

Utworzenie Stacji Naukowej PAN w Wiedniu zapewniło optymalne warunki do rozwoju naukowej współpracy polsko-austriackiej, której tradycje sięgają średniowiecza. W ciągu ostatnich dwóch stuleci związki z Wiedniem miały takie osoby, jak: Samuel Bogumił Linde, Józef Maksymilian hr. Ossoliński, Aleksander Brückner, Marian Smoluchowski czy Kazimierz Twardowski.

Stacja Naukowa w Wiedniu jest pomocniczą placówką naukową, której głównym zadaniem jest promocja nauki polskiej i współpraca naukowa między Polską i Austrią. Dyrektorami Stacji byli m.in. prof. Leszek Kasprzyk (1991–1993), prof. Roman Taborski (1993–1997), prof. Franciszek Gucza (1998–2000), prof. Marian A. Herman (2000–2006). Od maja 2007 roku dyrektorem Stacji jest dr hab. Bogusław Dybaś. Ważnym wsparciem intelektualnym jest założony w 2004 roku Klub Profesorów skupiający działających w Wiedniu intelektualistów i arty-

stów głównie polskiego pochodzenia. Jego przewodniczącym jest obecnie prof. Jan Zazgornik, wiceprzewodniczącą prof. Józefa Gądek-Węsierski, członek zagraniczny PAN.

Stacja Naukowa PAN w Wiedniu współpracuje m.in. z agendami Austriackiej Akademii Nauk, przyczyniając się do zacieśnienia współpracy między PAN a jej austriacką odpowiedniczką. Przykładem tej współpracy był wykład znakomitego polskiego astronoma

Archiwum Stacji Naukowej PAN w Wiedniu



Fasada głównego gmachu siedziby Stacji Naukowej PAN w Wiedniu przy Boerhaavegasse 25, odremontowana w latach 90. XX wieku

prof. Aleksandra Wolszczana inauguracyjny cykl wykładów najwybitniejszych polskich uczonych, który odbył się 5 czerwca 2008 roku w Sali Reprezentacyjnej Austriackiej Akademii Nauk. Także w siedzibie stacji odbywają się liczne wykłady polskich uczonych prezentujących osiągnięcia polskiej nauki, m.in. wykład archeologa prof. Andrzeja Koli o badaniach archeologiczno-ekshumacyjnych cmentarzysk polskich oficerów zamordowanych w byłym Związku Radzieckim. Stacja organizuje również, najczęściej we współpracy z austriackimi, ale także polskimi instytucjami naukowymi, liczne sympozja i konferencje. Spośród imprez 2008 roku można wymienić sympozjum na temat europeizacji prawa administracyjnego, którego współorganizatorami są Uniwersytet w Grazu i Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, konferencję o dziele literackim Andrzeja Kuśniewicza organizowaną z Uniwersytetem w Wiedniu oraz organizowaną wspólnie z Austriacką Akademią Nauk, Słoweńskim Instytutem Naukowym w Wiedniu oraz Collegium Hungaricum konferencję na temat reformacji w Europie Środkowej.

Ważnym elementem działalności Stacji jest od początku jej istnienia dokumentowanie naukowej działalności w postaci publikacji. Drukowane są przede wszystkim materiały pokonferencyjne, cykle wykładów, a od roku 2008 ukazuje się „Rocznik Stacji Naukowej PAN w Wiedniu”. Pełna lista publikacji jest zamieszczona na stronie internetowej. Stacja podjęła starania, aby w oparciu o jej wiedeński potencjał zrealizować dwa ważne projekty z zakresu nauk humanistycznych: kontynuację rejestracji poloników w archiwach austriackich we współpracy z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych oraz rozpoczęcie edycji tzw. mapy Miega (zdjęcia kartograficznego Galicji z drugiej połowy XVIII wieku) we współpracy z Instytutem Historii PAN.

Wien, Wien, nur du allein...

Wiedeńska Stacja Naukowa PAN dysponuje bazą lokalową pozwalającą na prowadzenie zróżnicowanej działalności w zakresie promocji nauki polskiej, naukowej współpracy polsko-austriackiej i wspierania polskich uczonych działających w Wiedniu i Austrii. Do dyspozycji są dwie sale konferencyjne. Sala im. Jana III Sobieskiego mieści ponad 100 słuchaczy, wyposażona jest w odpowiednie nagłośnienie, wyposażenie multimedialne oraz zaplecze logistyczne. Druga sala - im. Mikołaja Kopernika - mieści do 30 osób i nadaje się do przeprowadzenia niewielkich sympozjów czy warsztatów.

Stacja Naukowa PAN w Wiedniu dysponuje też pokojami gościnnymi, w których mieści się 40 miejsc noclegowych. Pokoje udostępniane są przybywającym do Wiednia w celach badawczych polskim uczonym, doktorantom i studentom, wykorzystywane są też przez uczestników organizowanych przez Stację konferencji i innych



Archiwum Stacji Naukowej PAN w Wiedniu

Profesor Aleksander Wolszczan wygłasza wykład zatytułowany „Children of the Universe” w Sali Reprezentacyjnej Austriackiej Akademii Nauk (czerwiec 2008 roku)

imprez naukowych. Pokoje posiadają niezbędne wyposażenie (w tym internet bezprzewodowy), a ze względu na korzystne położenie Stacji są atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Między innymi dzięki nawiązaniu współpracy z Fundacją Lanckorońskich jej wiedeńscy stypendyści będą mieszkali i prezentować swoje projekty w Stacji.

W fazie intensywnej rozbudowy znajduje się biblioteka Stacji. Składa się na nią księgozbiór własny Stacji oraz tzw. Zbiór Otto Forst-Battagli. Ten drugi element to kolekcja poloników z biblioteki wybitnego austriackiego historyka i polonisty, autora m.in. biografii króla Jana III Sobieskiego, Ottona Forst-Battagli (1889–1965), przekazana w wieczyste użytkowanie Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, z warunkiem przechowywania jej w Stacji Naukowej PAN w Wiedniu. Oba zbiory, obejmujące łącznie prawie 5000 woluminów, stanowiąc będą po pełnym opracowaniu podstawę do stworzenia wartościowego księgozbioru, warsztatu pracy dla przybywających do Wiednia polskich uczonych, głównie historyków i literaturoznawców, a także dla uczonych austriackich, zajmujących się problematyką polską.

Rozbudowywana biblioteka, możliwość zakwaterowania i organizowania konferencji pozwalają Stacji Naukowej PAN w Wiedniu odgrywać rolę centrum promieniowania polskiej nauki w Wiedniu, Austrii i całym regionie naddunajskim. ■